

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Third Sector Foundation of Turkey

ÜYE ETKİNLİĞİ

SURİYELİ MÜLTECİLERİN

DURUMU

TOPLANTI NOTLARI

24.11.2015

TÜSEV'in Aydın Doğan Vakfı, Sabancı Vakfı ve Vehbi Koç Vakfı işbirliği ile gerçekleştirdiği etkinlikte Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin durumu ve STK'ların çalışmalarına dair bilgi paylaşılması hedeflenmiştir.

I. OTURUM: TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLERİN DURUMU

Moderatör: Tefik Başak Ersen, TÜSEV

Konuşmacılar: Prof. Dr. Ahmet İçduygu, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi
Selen Elif Ay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
Damla Taşkın, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

İlk oturum sırasında yapılan sunumlara [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Prof. Dr. Ahmet İçduygu, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi

Kelime anlamı olarak göç bir ülkenin vatandaşlarının başka bir ülkenin sınırlarına girmesi durumudur. Bir ülkenin vatandaşları ekonomik nedenlerle (iş bulmak için) ya da belli bir statü kapsamında (sığınmacı/mülteci olarak) göç edebilmektedir. Sınır değiştiren insanlar için farklı isimler kullanılsa da (göçmen, sığınmacı, mülteci, misafir vs.), göç olayı sosyolojik anlamda gelen kişi ve geldiği toplum arasındaki ilişkiler bütündür ve bu ilişkilerde devletin göç eden kişiye verdiği statü belirleyici rol oynamaktadır.

Suriyeli Mülteciler

Ağustos 2015 tarihli verilere göre Suriye toprakları dışında yaşayan Suriyelilerin %43’ü Türkiye’de yaşamaktadır. 2011-2015 yılları arasında bu sayı artmış olmasına rağmen, 2015 yılından itibaren Türkiye’deki Suriyeli mülteci sayısında bir düşüş görülmektedir.

Türkiye’nin Suriye’den gelen mültecilerle ilgili politikası 2011-2015 yılları arasında ve 2015 sonrası dönemde farklılık göstermektedir. 2011-2015 arasında izlenen açık kapı politikası (belirli dönemlerde kapanmasına rağmen) 2015 sonrasında acil durumlar dışında terk edilmiştir. Her iki dönemde de dini ve etnik kriterlere göre belirlenen “seçici insancılık” (*selective humanitarianism*) politikası izlenirken, bu tür uygulamaların 2015 yılından sonra artış gösterdiği tespit edilmektedir. Türkiye, Suriye’den gelenlere karşı yasal olarak geri göndermeme (*non-refoulement*) politikası izlerken arada giriş-çıkışlara da izin vermektedir. 2015 yılında sonra Türkiye topraklarından istekli çıkışların (*voluntary returns*) arttığı görülmektedir. Türkiye, Suriye’den gelen mültecileri “misafir” olarak tanımlamaktadır. Hukuksal olarak bir karşılığı olmayan “misafir” terimi ve yaklaşımına yasal statü kazandırmak amacıyla “geçici koruma statüsü” (*temporary protection*) tanımlanmıştır. Bu statü ve Suriyelilere sağlanan haklar 2014 yılında çıkarılan “Geçici Koruma Yönetmeliği” ile tanımlanmıştır.

Suriye krizinin başladığı 2011 yılında bu yana, Türkiye’nin Suriye’den gelen mülteciler ve entegrasyon süreci konusundaki yaklaşımı ve politikalarının oldukça belirsiz olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumun önemli bir sebebi niyet edilmeyen göç dalgası olmasıdır. Toplumda da yaygın olan Suriyelilerin ülkelerine geri dönecekleri düşüncesi ve Suriyeli mültecilerin Avrupa ülkelerine göç etmeyi istemesi niyet edilmeyen göç olgusunu güçlendirmektedir. Mevcut durumda Türkiye’de mülteci olmak belirsizlik, güvensizlik ve düzensizlik yaratmaktadır. Hem Türkiye hem de Suriyeliler için sağlıklı bir entegrasyon süreci oluşturulabilmesi için belirsizlik, güvensizlik ve düzensizlik ortamının değiştirilmesi gerekmektedir.

Suriyelilerin entegrasyonunun sağlanabilmesi için dört önemli alan bulunmaktadır. Bu alanlar; barınma, çalışma alanı, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sağlanmasıdır. Öncelik açısından bu dört ana alandaki sıralama değişse de, bu hizmetleri yerine getirmek için devletin net bir mesaj vermesi gerekmektedir. Bu mesaj politika ya da yasa değişikliği yoluyla verilmediği sürece, yasal anlamda bu olanakların sağlanması güçleşmektedir.

Selen Elif Ay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Suriye krizi, İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana gerçekleşen en büyük mülteci krizidir. On bir milyon Suriyeli’nin yerinden edildiği ve yerinden edilenlerin dört milyonunun komşu ülkelerde yaşadığı tespit edilmektedir. Türkiye en yüksek sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye’de kayıt altında bulunan Suriyeli mülteci sayısı 2,2 milyondur. Mültecilerin yalnızca 260 bini kamplarda kalmaktadır. Türkiye’nin Suriye krizinin başlangıcından itibaren mülteciler için sekiz milyar doların üzerinde harcama yaptığı belirtilmektedir. Kamp dışında kalan mültecilerin iş olanaklarının daha fazla olması nedeniyle özellikle Marmara Bölgesi’ndeki illere yerleşmeyi tercih ettikleri bilinmektedir. Örneğin İstanbul’daki kayıtlı mülteci nüfusunun 340 bin olduğu kayıt altında olmayanlarla birlikte bu sayının 400 bine ulaştığı düşünülmektedir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) , Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) ile kamplarda faaliyet göstermektedir. Kamplarda yaşayanların barınma problemlerinin çözülmesine ya da ihtiyaçlarının daha iyi analiz edilebilmesine rağmen, mülteci krizi kentleştiğe (*urbanization of refugee crisis*) kentlerde yaşayan ve kayıt altında olmayan Suriyelilere ulaşmak, nerede ve hangi koşullarda yaşadıklarını tespit etmek zorlaşmaktadır.

Türkiye’nin mültecilerle ilgili politikalarının netleşmemesi ve sığındıkları diğer ülkeler arasında yer alan Lübnan, Mısır vb. gibi ülkelerin gelişmekte olan ya da az gelişmiş üçüncü dünya ülkeleri olması sebebiyle, Suriyeli mülteciler Avrupa’ya göç etmeyi istemektedir.

Suriyelilerle çalışan kurum ve kuruluşlarda hak temelli yaklaşımların benimsenmesi özellikle entegrasyon açısından önem taşımaktadır. BMMYK bu kapsamda devletlerin operasyonel kapasitelerinin artırılması için çalışmakta ve mültecilerle çalışan kurum ve sivil toplum kuruluşuyla işbirliği yapmaktadır.

Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Durumu

Eğitim: Çocukların eğitime erişiminde sıkıntılar yaşanıyor. Dil engeli ve kayıt süreçleri ile ilgili pratikte yaşanan sorunlar dolayısıyla okullaşma oranı düşük. Maddi sıkıntılar dolayısıyla Suriyeli aileler çocuklarını çalıştırmak zorunda kalıyor ve buna paralel olarak çocuk işçiliği oldukça yaygın. Eğitime katılanların entegrasyonu konusunda ise sıkıntılar görülüyor. Hem geçici eğitim merkezlerinde hem de okullarda öğretmenlerin savaşa mağduru çocuklarla nasıl çalışacaklarına dair sınırlı bilgi bulunuyor. Yetişkinlerin dil eğitimi ihtiyaçları devam ediyor, mesleki eğitim imkanları ise yetersiz.

Sağlık: Yasalar mültecilerin birinci ve ikinci basamak sağlık masraflarının ödenmesine olanak sağlıyor ancak pratikte bu tam olarak gerçekleşmiyor. Mülteciler dil engeli nedeniyle hastanelerden randevu almakta ya da sağlık hizmetleri almakta zorluk yaşıyorlar. Hastane personelinin yabancı dil ve mültecilerle ilgili mevzuatı bilmemesi de sorunlara neden oluyor.

İstihdam: Suriyeli mültecilerin çalışma izni bulunmuyor. Çalışma izninin olmaması ise kayıtsız çalışmayı ve sömürüyü artırıyor. İş kazaları, iş yerinde taciz, düşük ücretler, düzensiz ödemeler, güvencesiz çalışma Suriyeli mültecilerin tamamı için sorunlu alanlar. Kadın ve çocukların ise bu tür uygulamalara daha fazla maruz kaldığı görülüyor.

Kadın hakları: Suriyeli mülteci nüfusunun yarısını kadınlar ve çocuklar oluşturuyor. Sosyal ve ekonomik nedenlerle kadına karşı şiddet görülüyor. Zorla evlendirme, çocuk gelinler, kısıtlı iş piyasası, taciz en çok gözlenen problemler arasında yer alıyor. Bununla birlikte, yalnız annelerin barınma ve beceri kazanmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekiyor.

Sosyal yardımlara erişim: Yasal mevzuatta Suriyeli mültecilerin sosyal yardım alabilecekleri belirtiliyor. Ancak sosyal yardım yapılması ilgili kurumun yasayı nasıl yorumladığına göre değişebiliyor. Örneğin belediyelerin sosyal yardım dağıtma konusundaki yaklaşımları farklılık gösterebiliyor. Evde bakım, engelli vatandaşlara maaş bağlanması vb. gibi konularda sıkıntılar yaşanıyor.

Damla Taşkın, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

BMMYK'nın ana hedefi Suriyelilerin onurlu bir şekilde yaşamaları ve geleceğe dair planlar yapabilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple, yardım odaklı bir yaklaşım yerine Suriyelilerin kendi kendilerine yetmelerini sağlamak yönünde yapılan çalışmalar BMMYK'nın öncelikleri arasında yer almaktadır. BMMYK'nın STK'lar ve özel sektörle olan işbirlikleri; lobi faaliyetleri, istihdam ve fon yaratılması, eğitim bursu sağlanması ve BM tarafından sağlanan fonların yürütülmesi konularında gerçekleştirilmektedir.

Yaşam şartlarının ağırlığı, yasaların yorumlanmasından kaynaklanan zorluklar, yabancı düşmanlığı, ekonomik zorluklar ve eğitime erişimdeki engeller Suriyeli mültecilerin karşılaştıkları başlıca sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunlar mültecilerin kendilerini umutsuz ve güvensiz hissetmelerine neden olmaktadır.

Mültecilerin eğitimi ve geçim kaynaklarına erişiminin sağlanması konularına öncelik veren BMMYK'nın Türkiye'de gerçekleştireceği faaliyetler arasında aşağıdaki konular yer alıyor:

İstihdam

- Yasal çerçeve ve uygulamalarının düzenlenmesi,
- Suriyeli mültecilerin doğru işlere yerleştirilebilmesi için gerekli olan beceri tespitinin yapılması,
- Türkiye'deki Suriyelilerin çalışabileceği pazarların değerlendirilmesi (örneğin tekstil, makine ve oto sanayi gibi pazarlarda emek ihtiyacı var),
- Değer zinciri analizi yapılması ve
- Doğru odakla doğru programların oluşturulması.

Eğitim

- Suriyeli mültecilere Türkçe derslerinin sağlanması,
- Yükseköğrenim konusunda Suriyeli gençlerin yaşadığı zorlukların önüne geçilmesi (diplomalarda denklik, eğitimini yarım bırakmak zorunda kalanlara burs sağlanması, özel kotalar vs.).

II. OTURUM: STK'LARIN SAHA ÇALIŞMALARI

Moderatör: Seçil Kınay, Vehbi Koç Vakfı

Konuşmacılar: Alp Biricik, İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı

Burcu Kuğu, Hayata Destek Derneği

Erdem Vardar, Yuva Derneği

Gizem Demirci Al Kadah, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği

Suriyelilerle Çalışan STK'ların Faaliyetleri

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD-ASAM): SGDD mültecilerin ihtiyaçlarına yönelik en uygun çözümleri bulabilmek amacıyla çok yönlü destek merkezleri aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Çok yönlü destek merkezlerinde sağlık ve psikolojik destek hizmetleri sağlanmakta ve yasal konularda danışmanlık verilmektedir. Bununla birlikte barışın inşasına yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Dernek tarafından gıda ve ayni yardımlar da yapılmaktadır. Derneğin Ocak 2014'te kurulan İstanbul Ofisi'nde, Eylül sonuna kadar 50 bin kişiye danışmanlık hizmeti verilmiş, 85 bin kişiye hizmet sağlanmıştır.

Daha fazla bilgi için: www.sgdd.org.tr

Hayata Destek Derneği: Beş ilde aktif olarak çalışan Derneğin Suriyeli mülteciler için nakdi yardım ve koruma programları bulunmaktadır. Dernek Urfa (400 bin kayıtlı Suriyeli; bir kısmı kamplarda geri

kalını şehir ya da kırsalda yaşıyor), İstanbul (400 bin kayıtlı Suriyeli; kayıtsız Suriyeli rakamı tahmin edilemiyor), Hatay (200-250 bin Suriyeli nüfus), Diyarbakır ve Batman illerinde faaliyet göstermektedir. Çeşitli kriterler doğrultusunda koruma programına dahil olan mültecilerin ortak probleminin yoksulluk olduğu tespit edilmektedir. Kısa vadede bu soruna hızlı cevap verebilmek amacıyla nakdi yardım programları geliştirilmiştir. Program kapsamında kişi başı 45 TL gıda yardımı ve aile başına 50 TL'lik hijyen paketi yardımı elektronik kartlara yüklenerek mültecilere nakdi yardım olarak sağlanmaktadır. Bu yardımların ailelerin ihtiyaçlarının ancak yarısını karşıladığı ve bu tür yardımların STK'lar tarafından uzun süreli devam ettirilmesinin bütçesel olarak mümkün olmayacağı tespit edilmektedir.

Daha fazla bilgi için: www.hayatadestek.org

Yuva Derneği: Suriyeli mültecilerin kendilerine yetmeleri için destek sağlayan Yuva Derneği, ağırlıklı olarak yoksullukla mücadele konusunda çalışmaktadır. Derneğin Gaziantep'in Nizip ve Hatay'ın Kırıkhan ilçelerinde iki toplum merkezi bulunmaktadır. Toplum merkezlerinde psiko-sosyal ve hukuksal destekler sağlanmakta ve Suriyeli mültecilerin kendilerini yetmelerini sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede dil eğitimi, mesleki eğitimler ve beceri kazandırma amaçlı eğitimler düzenlenmektedir. Çocuk ve gençlerin eğitime katılımını da destekleyen Yuva Derneği, çocukların ve gençlerin eğitim imkânlarına nasıl ulaşacaklarını anlattıkları çalışmalar düzenlemekte ve eğitimlere destek olacak faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Daha fazla bilgi için: www.yuva.org.tr

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı: Vakıf, düzensiz göçle ilgili çalışmalarına 90'lı yılların başında Bulgaristan'dan gelen vatandaşlara destek vererek başlamıştır. Vakfın Suriyeli mülteciler konusundaki çalışmaları psiko-sosyal ve hukuki danışmanlık olarak başlamıştır. BMMYK'nın uygulama ortağı olarak faaliyet göstermeye başlanması ile bu destekler toplum merkezi çalışmalarına evrilmiştir. Vakfın İstanbul Esenler'de Suriyeli mültecilere hizmet sağlayan bir merkezi bulunmaktadır. Kadınlar ve çocuklar merkezden destek alan öncelikli gruplar arasındadır. Bu kapsamda yalnız yaşayan Suriyeli kadınlardan oluşan bir grup kurulmuştur. Bu grup ile Türkçe dersleri, travma grupları gibi farklı çalışmalar yürütülmektedir.

Daha fazla bilgi için: www.ikgv.org

STK'lar arasında koordinasyon var mı?

Türkiye'de Suriyeli mültecilerle ilgili çalışmalar yapan STK'lar arasında koordinasyon kurulması için farklı girişimler bulunmaktadır. Ancak bütün aktörleri bir araya getiren ve kapsamlı bir koordinasyon grubu henüz oluşmamıştır. Farklı il ya da bölgelerde (Gaziantep, İstanbul, Ankara vb.) koordinasyon toplantıları düzenlenmekte ve STK'lar bu toplantılara düzenli olarak katılmaya çalışmaktadır.

Sahada gözlemlediğiniz en temel sorun nedir, bu sorunun çözümü için neler yapılabilir?

Yuva Derneği: En kritik konu çalışma izni sorunudur. Dernek olarak vermek istediğimiz beceri eğitimlerinin de sertifikalandırılması için Milli Eğitim Bakanlığı ile çalışılması gerekiyor ama belli

protokoller hala imzalanamadı. Bu konu özelinde devlet ve STK'lar arasındaki ilişkiyi kurulmasında zorluklarla karşılaşmaktadır.

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı: Mültecilerin polise kayıt yaptırmaları en temel sorun. Eğitim ve diğer hizmetlerden yararlanabilmek için kayıt yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Kayıtların yapılması sırasında keyfiyete bağlı uygulamalar olması sorunlara neden olmaktadır. Diğer sorun alanı ise çalışma izinlerinin olmaması ve bundan kaynaklı işsizlik ile ilgili problemlerdir. Şehirlerde tek başlarına ya da çocukları ile birlikte yaşayan Suriyeli kadınların durumu oldukça sıkıntılıdır. Bu kadınlar için geçici barınma/sığınma evlerine ihtiyaç vardır. En temel çözümlerden biri bu sorunlarla ilgili çalışmalarını destekleyecek ortak bir fon oluşturulması olabilir. Bu kapsamda bir mikro kredi fonu oluşturulması da düşünülebilir. Özellikle meslek ve beceri edinme kurslarına katılan Suriyeliler için kursların ardından verilecek mikro krediler faydalı olacaktır.

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği: Çalışma izinlerinin çıkmamış olması karşılaştığımız en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Çalışma izinlerinin çıkması çocuk işçiliği, erken yaşta evlilikler, iş yerindeki taciz ve kaza vakalarının önlenmesi açısından da önemli bir fayda sağlayacaktır. Çalışma izni ve diğer entegrasyon politikaları izlenmediği için Suriyeliler Avrupa'ya geçmek istiyorlar. Bu politikaların yokluğunda Suriyeliler Türkiye'de düzenli bir hayat kurmayı öngöremiyorlar.

Türkiye'nin yeni geçici koruma politikasından kaynaklanan sorunlar da görülmektedir. Mevcut durumda yalnızca Suriye üzerinden gelen mülteciler koruma statüsü için başvuru yapabilmektedir. Başka ülkeler üzerinden Türkiye'ye gelenlerin böyle bir hakkı bulunmuyor. Geçici koruma altına alınmadıklarında Suriyeli mültecilerin sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim hakları da bulunmamaktadır. Bu durumdaki mültecilerin çalışma izinlerinden yararlanması da mümkün olmayacaktır. Geçici koruma verilmediği için en temel hizmetlere ulaşamayan Suriyeli mültecilerin sayısının ilerleyen dönemde artış göstereceği ve bu duruma bağlı olarak yaşanan sorunların da artacağı öngörülmektedir.

Hayata Destek Derneği: Sahadaki en büyük sorunlardan biri yoksulluktur. Yoksullukla yapısal olarak mücadele edilmediği sürece kalıcı çözüm bulunamamaktadır. Suriyelilerin ayrımcılığa uğraması da bir diğer sorun alanıdır. Ayrımcılığın nedenlerini anlamak için dışlanmanın gerçekleştiği gerilim noktalarını tespit etmek gerekmektedir. Suriyelilerin temel hizmetlere erişiminin sağlanması gerekmektedir. Kayıt dışılıkla mücadele de önemli konular arasında yer almaktadır. Suriyelilerin temel hizmetlere erişmesinde kamu kaynakları kullanılmakta, uluslararası örgütlerden doğrudan bütçe yardımı talep edildiğinde de şeffaflık bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle Türkiye'deki STK'lar Suriyeliler için devlet ve özel sektörde lobicilik, savunuculuk ve denge denetleme konularında çalışabilirler. Türkiye'de Suriyelilerle birlikte yaklaşık 300 bin Somalili, Afgan mülteci de yaşamaktadır. Suriyelileri konuşurken diğer mültecileri de düşünmek ve çözüme ortak etmek gerekiyor. Toplumsal cinsiyetle ilgili rol oynayan STK'lara özellikle Suriyeli kadınlar konusunda önemli roller düşüyor.

Suriyelilerle çalışan STK'ların fon kaynakları neler?

Yuva Derneği: BMMYK, UNICEF ve uluslararası STK'lar vasıtasıyla gelen Amerika, Almanya gibi ülkelerden devlet fonları ana fon kaynakları arasında yer almaktadır. Türkiye'den fon sağlayan kurumların sayısı oldukça azdır. Uluslararası STK'lar başka kriz durumları yaşanması durumunda krizin

yaşandığı farklı ülkelerdeki STK'ları desteklemeye öncelik verebilirler. Bu nedenle uluslararası fonların kalıcı olacağını söylemek mümkün değil. Bu noktada ulusal STK'ların fon sağlaması kalıcı ve uzun dönem çözümler bulunması açısından önem kazanıyor.

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı: Türkiye'deki kuruluşlar bu alana ve bu alandaki hak temelli çalışmalara maddi kaynak ayırmıyor. Şirketler ya da farklı kuruluşlar tarafından aynı yardımlar (kiyafet vb.) yapılmak isteniyor. Bu alanda çalışan kuruluşların kapasite gelişimi ya da operasyonlarını sürdürebilmeleri için personel giderleri, merkezlerin kirası vb. gibi konularda mali destek sağlanmamaktadır.

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği: BMMYK, uluslararası tıbbi örgütler, AB projeleri üzerinden kısa süreli fonlar, büyükelçiliklerin fonları (yenilenebilir ya da yenilenemez fonlar) ana kaynaklarımız arasında yer almaktadır. Türkiye'deki kurumlardan ya da özel sektörden aynı ya da nakdi yardım gelebiliyor ancak bu yardımlar uzun süreli fonlar ya da hibeler şeklinde yapılmıyor.

Hayata Destek Derneği: Aynı ve nakdi bağışlar söz konusu olduğunda Yardım Toplama Kanunu dolayısıyla da sorunlar yaşanmaktadır. Dernekler özellikle uluslararası örgütlerden proje bazlı kaynaklar yaratabiliyorlar. Bağışçılar genellikle aynı yardım yapmayı tercih ediyorlar. Önemli olmakla birlikte aynı yardımların verimli olduğunu söylemek zor çünkü bu tür yardımlar lojistik ve mali açılardan STK'lar üzerinde yük yaratıyor.

TARTIŞMA OTURUMU: STK'LAR NELER YAPABİLİR?

Sahada çalışan dernek ve vakıfların büyük vakıflarla iletişim halinde olması ve diyalogun sürekliliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Vakıfların bu konuya eğilebilmesi için kapsamlı bir devlet politikası oluşturulmuş görmeye, devletin bu konuyu nasıl ele aldığını, STK'ları dahil etmek isteyip istemediğini görme ihtiyacı bulunmaktadır. Diğer yandan, devlet politikalarının oluşması ve hayata geçirilmesi uzun zaman alabildiğinden vakıfların bu konuda risk alarak küçük adımlarla dahi olsa destek sağlamaya başlaması önemli görülmektedir.

Vakıfların destek sağlayabileceği alanlardan bazıları:

STK'lara destek verilmesi: Bu alana verilecek desteklerin ihtiyaçlar tespit edildikten sonra stratejik bir yaklaşımla geliştirilmesi gerekmektedir. Mültecilerin sorunları ve ihtiyaçlarının vakıflar tarafından giderilmesi yerine mültecilerle çalışan kuruluşların ihtiyaçlarına odaklanarak ve onların kapasitelerini geliştirerek daha fazla etki yaratılacaktır. Bu kapsamda gerek fon kaynaklarının oluşturulması gerekse işbirliklerinin desteklenmesine ihtiyaç vardır.

Lobicilik: Mültecilerle ilgili politikaların STK'lardan görüş alınarak hazırlanması ve hayata geçirilmesi önem taşımaktadır. Vakıflar bu politikaların STK katılımına açılması, uygulamaların iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması (merkezi ve yerel yönetimler) için kendi uzmanlık alanları doğrultusunda destek sağlayabilirler. Çalışma izinlerinin çıkması durumunda, özel sektör ve işverenlerle görüşülmesi konusunda destek sağlayabilirler.

Şartlı yardımlar: Hızlı etki görmek için şartlı yardımlar verilebilir. Örneğin ailelere çocuklarını okula göndermeleri şartıyla nakdi yardım yapılabilir. Bu tür yardımlar yapan STK'ların programlarına mali destek sağlayarak bu yardımların ulaştığı aile sayısının artırılması hedeflenebilir.

Eğitim: Mülteciler tarafından gündeme getirilen en büyük ihtiyaç dil eğitimidir. STK'ların faaliyet gösterdikleri merkezlerde dil eğitimleri verilmektedir. Bu eğitimlerin verilmesi için destek sağlanabilir. Eğitim alanındaki bir diğer sorun okul sayısının yetersizliğidir. Bölgedeki okulların onarılmasına konusunda STK'lar tarafından yapılan çalışmalara destek sağlanabilir. Öğrenciler için burs programları başlatılabilir ya da var olan burs programlarında Suriyeli öğrenciler için kota uygulaması getirilebilir.

Merkezlerin desteklenmesi: Birçok STK, mültecilerle ilgili çalışmalarını toplum merkezlerinde gerçekleştirmektedir. Bu merkezlerde psiko-sosyal ve hukuki desteklerin yanı sıra dil eğitimi, meslek ve beceri kazanma eğitimleri de verilmektedir. Merkezler, Suriyeli mülteciler ile bölgede yaşayan kişilerin entegrasyonu açısından da önemli rol oynamaktadır. Merkezlerin yürütülmesi ve yapılan faaliyetlerin kapsamının genişletilmesi için verilecek destekler önem taşımaktadır.

Gönüllülük: Çalışmaların hayata geçirilmesinde gönüllülere sıklıkla ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bu konuda eğitim almayan gönüllüler zorluk çekebilmekte ve gönüllülük süreleri kısa olmaktadır. Yapılan çalışmalarda devamlılığı en fazla olan gönüllü grubu Suriyelilerden oluşmaktadır. Bu çalışmalara katılmaları farklı kişilere ulaşma noktasında da STK'lara katkı sağlamaktadır. Gönüllülerin bu çalışmaları devam ettirebilmeleri için ulaşım, yemek vb. gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlayacak maddi destekler verilmesi gerekmektedir.

TÜSEV üyesi kuruluşların rolü: Vakıfların bu konuları kendi Yönetim Kurullarına taşıyarak somut adımlar belirlemeleri önemli bir katkı olacaktır. TÜSEV üyeleri çalışma alanları (eğitim, sağlık, engelliler, kadın vb.) doğrultusunda mültecilere yönelik destekler sağlayabilirler. Önceden belirlenen kotalar çerçevesinde burslar, sağlık kurumlarında hizmetlere erişim vb. gibi destekler sağlanabilir.

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

Akademik Makaleler

İçduygu, Ahmet. 2015. *Syrian Refugees in Turkey the Long Road Ahead*. Migration Policy Institute.

www.migrationpolicy.org/research/syrian-refugees-turkey-long-road-ahead

Kirişçi, Kemal ve Ferris, Elizabeth. 2015. *Not Likely to Go Home: Syrian Refugees and the Challenges to Turkey and the International Community*. Brookings Institute.

www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/09/syrian-refugee-international-challenges-ferris-kirisci/turkey-policy-paper-web.pdf

Uluslararası Kuruluşlar ve STK’ların Hazırladığı Raporlar

Birleşmiş Milletler. 3RP Regional Refugee & Resilience Plan 2015-2016. www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2015/01/3RP-Report-Overview.pdf

Human Rights Watch. 2015. “Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımda Hiçbir Şey Göremiyorum” Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller.

www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf

İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi. 2013. *Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler için Yaptıkları Çalışmalar ile İlgili Rapor*. www.igamder.org/wp-content/uploads/2012/06/Suriye-STK-Raporu.pdf

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. 2015. *Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri*. www.cocukcalismalari.org/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf

Kutlu, Zümray. *Bekleme Odasından Oturma Odasına: Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme*. Anadolu Kültür.

www.anadolukultur.org/images/UserFiles/Documents/Editor/Bekleme%20Odasından%20Oturma%20Odasına_View.pdf

Uluslararası Af Örgütü. 2014. *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye’deki Suriye’den Gelen Mülteciler*. www.amnesty.org/en/documents/eur44/017/2014/tr/

Haritalandırma Çalışmaları

Cilga, Melih. *Suriyeli Mülteciler ve STK’lar: Türkiye’deki Suriyeli Mültecilere Destek Olan Ulusal ve*

Uluslararası STK’lar. <https://graphcommons.com/graphs/0711e621-a8c5-4651-a1d6-33106c7bb3f1>

Sivil Toplum Afet Platformu. *1K2N Matrisi- Suriye*. <http://sitap.org/1k2n-suriye/>